

CONSISTENTE STRAFTOEMETING

Sanne RAATS

Consistente straftoemeting
Sanne Raats

© 2016 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Coverbeeld: © Successió Miró / ADAGP, Paris – SABAM Belgium 2015

ISBN 978-94-000-0582-2
D/2015/7849/102
NUR 824

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

Het doctoraatsonderwerp van de consistente bestraffing raakt aan de fascinerende tandem van het recht en het rechtspreken. De beeldspraak van de tandem is nochtans niet optimaal. Waar de tandem nog in beweging kan worden gebracht wanneer slechts een van de betrokkenen de pedalen activeert, gaat een mogelijke loskoppeling niet op tussen recht en rechtspreken, zeker niet wanneer we de bestraffing in het vizier hebben. Bestrafen, of beter gezegd, straftoemeting is niet zoals het laatste woord suggereert een exacte wetenschap. De vraag rijst evenwel of inconsistentie in de bestraffing als problematisch moet worden beschouwd dan wel als een aanvaardbare vorm van *collateral damage* die inherent verbonden is aan elk rechtssysteem. Maar al te vaak eisen procedurekwesties bovendien de aandacht op. Dat de straftoemetingsbeslissing als sluitstuk van de procedure een sleutelmoment vormt voor de beklagde en de beschuldigde, wordt te dikwijls vergeten en dit door alle betrokken partijen. Het doctoraat van Sanne Raats zou alleen al op dit punt een *eye opener* moeten zijn.

Het schrijven van een doctoraat is – om het met een eufemisme te beschrijven – geen gemakkelijke opgave. Het doctoraat moet de neerslag zijn van een geestelijk avontuur in een taal die eigen, levend en origineel is. Wij willen als academici maar al te graag de woorden van een zekere Albert Einstein onderschrijven die ooit propageerde dat de meest fundamentele ideeën van de wetenschap in wezen eenvoudig zijn en in de regel kunnen worden uitgedrukt in een taal die voor iedereen begrijpelijk is. Allemaal goed en wel, maar dan toch buiten het interdisciplinair doctoraatsonderwerp van de consistente bestraffing gerekend ...

Verschillende facetten die hun vertaalslag kenden in uiteenlopende disciplines moesten immers worden ontrafeld: niet alleen het straf(proces)recht, maar ook de rechtspsychologie. Hoewel het disciplines zijn die ongetwijfeld in elkaars verlengde liggen, moet toch worden vastgesteld dat de modale jurist door een gebrek aan vorming op dit terrein spijtig genoeg niet altijd voeling heeft met de gedragswetenschappelijke benadering van het recht. Sanne Raats is daarentegen met succes de uitdaging aangegaan zich te verdiepen in de voornoemde disciplines. Tevens werd een doorgedreven functionele rechtsvergelijking in het doctoraat geïntegreerd. Wat nog minder voor de hand liggend is voor een jurist, is dat ook het uitvoeren van empirisch onderzoek niet uit de weg werd gegaan. Hiervoor werd geopteerd voor de *golden standard* binnen het empirisch onderzoek, met

name het experimenteel design. Het is onze overtuiging dat interdisciplinaire doctoraten een schat aan informatie kunnen opleveren en dat een onderzoeksvraag maar echt interessant is als deze empirisch kan worden onderzocht. Met toch enige fierheid kunnen we als promotoren zeggen dat het doctoraat van Sanne Raats een van de weinige juridische doctoraten betreft waarbij al de voornoemde componenten werden verenigd.

Het lag in de lijn der verwachtingen dat de beoordeling van het doctoraat verrijkende inzichten zou opleveren. Dit doctoraat, dat op een gefundeerde probleemstelling berust, is een weldoordacht proefschrift geworden waarin alle mogelijke invalshoeken werden verwerkt.

Het siert Sanne Raats dat ze met haar doctoraat een nieuwe, maar moeilijke weg heeft willen bewandelen en zich heeft willen loswrikken van louter juridisch-theoretische beschouwingen. Ook voor ons als promotoren was dit doctoraat een mooie ontdekkingstocht en was het soms confronterend te moeten beseffen met welke beperkingen men enerzijds als jurist en anderzijds als rechtspsycholoog te kampen krijgt als men geen oog wil hebben voor andere disciplines. Elke wetenschapper kan met andere woorden alleen maar leren van anderen.

Sanne Raats kunnen we op basis hiervan indelen in de categorie van de moderne jurist. Bepaalde doctoraatsonderwerpen moeten zonder twijfel monodisciplinair blijven, maar de jurist van de toekomst zal er niet buiten kunnen om ook kennis te hebben van andere disciplines en deze waar nodig te integreren in het juridisch onderzoek. In die zin kunnen we stellen dat Sanne Raats haar generatie vooruit is en met haar doctoraat de toon heeft gezet.

Het doctoraal proefschrift getuigt van een grondig en origineel onderzoek, stemt op talrijke plaatsen tot nadenken en nodigt zeker uit tot hervormingen van het strafrechtelijk apparaat. Kortom, dit betreft een boeiend doctoraat.

Prof. dr. Joëlle Rozie
Universiteit Antwerpen – Onderzoeksgroep Rechtshandhaving

Prof. dr. Miet Vanderhallen
Universiteit Antwerpen – Onderzoeksgroep Rechtshandhaving

INHOUD

Woord vooraf v

Inleiding 1

DEEL 1. BEGRIPPEN EN BEGINSELENKADER

Hoofdstuk 1.

Begrippen 15

1. Het begrip straftoemeting 15

1.1. Het wettelijk kader van straftoemeting 16

1.2. Straftoemeting als onderdeel van het strafproces 21

1.2.1. Invloed van de beklaagde en zijn advocaat op de
straftoemeting 23

1.2.2. Invloed van het Openbaar Ministerie op de straftoeme-
ting 24

1.2.3. Eenheid van rechtsgeding 26

2. Consistentie en gelijkheid: samenvallende begrippen? 29

2.1. Het formele en het materiële gelijkheidsbeginsel 30

2.2. Het aristotelische gelijkheidsbeginsel 33

2.2.1. Begrip 33

2.2.2. Juridische toetsingscriteria afgeleid uit het aristotelische
gelijkheidsbeginsel 34

2.2.3. Bronnen van inconsistentie in de straftoemeting 40

3. Conclusie 42

Hoofdstuk 2.

(In)consistentie in de straftoemeting empirisch benaderd 45

1. Onderzoek naar inconsistentie in de bestraffing 45

1.1. Onderzoek in civil law rechtssystemen 49

1.1.1. België 49

1.1.2. Nederland 52

1.2. Onderzoek in common law rechtssystemen 53

1.2.1. De Verenigde Staten 54

1.2.2. Engeland en Wales 56

2. De mening van magistraten over (in)consistentie	57
3. Conclusie	60

Hoofdstuk 3.

Beginselenkader	63

1. Consistentie en rechtszekerheid	65
1.1. Het legaliteitsbeginsel	66
1.2. Het rechtszekerheidsbeginsel	69
1.3. Het rechtszekerheidsbeginsel en consistentiebevorderende instrumenten	72
2. Consistentie en onafhankelijkheid van de strafrechter	72
2.1. Onafhankelijkheid ten aanzien van wie?	75
2.1.1. Onafhankelijk ten aanzien van andere staatsmachten	76
2.1.2. Onafhankelijk ten aanzien van de rechterlijke macht	79
2.1.3. Onafhankelijk ten aanzien van de procespartijen en de publieke opinie	81
2.2. De rechterlijke onafhankelijkheid en consistentiebevorderende instrumenten	84
3. Consistentie en de legitimiteit van de straftoemeting	86
3.1. De legitimiteitscrisis van de straftoemeting	90
3.1.1. De publieke opinie: een problematisch begrip	92
3.1.2. De punitiviteitskloof	94
3.1.3. Legitimiteit en incidentele ervaring met de strafrechtspleging	102
3.2. De rechtvaardigheid van de straftoemeting en consistentie	103
3.2.1. Distributieve rechtvaardigheid	104
3.2.2. Procedurele rechtvaardigheid	105
3.2.3. Eerlijkheidsheuristiek	109
3.3. De legitimiteit en consistentiebevorderende instrumenten	110
3.4. De legitimiteit van de consistentiebevorderende instrumenten	111
4. Conclusie	113

Samenvattend

Een consistente straftoemeting als streefdoel	115

DEEL 2. CONSISTENTIEBEVORDERENDE INSTRUMENTEN IN
BELGIË EN DAARBUITEN

Inleiding	121
Hoofdstuk 1.	
De rechtsvergelijkende methode	125
1. De rechtsvergelijking als methode	127
1.1. De functionele rechtsvergelijking	129
1.2. Voordelen van de functionele rechtsvergelijking	132
1.3. Kritiek op de functionele rechtsvergelijking	133
1.3.1. Kritiek op de eerste basispremissie	133
1.3.2. Kritiek op de tweede basispremissie	135
1.3.3. Kritiek op de derde basispremissie	137
2. Motivering van de keuzes in het rechtsvergelijkend onderzoek	138
2.1. Probleemstelling	139
2.2. Keuze van de buitenlandse rechtsstelsels	140
2.2.1. De rechtsfamilies	141
2.2.2. Keuze van de rechtsstelsels	142
2.2.3. Taalproblemen en juridische vertalingen	144
2.3. Opzet van het rechtsvergelijkend onderzoek	146
2.4. De sociale context van het rechtsstelsel	147
2.5. Bepalen van het betere rechtsstelsel	149
3. Conclusie	150
Hoofdstuk 2.	
Strafdoelen	153
1. Begrip	153
1.1. Retributieve strafdoelen	156
1.2. Utilitaristische strafdoelen	157
1.2.1. Algemene preventie	158
1.2.2. Individuele preventie	159
1.2.3. Neutralisering	160
1.2.4. Rehabilitatie	161
1.3. Restoratieve strafdoelen	164
1.4. Verenigingstheorieën of hybride theorieën	165
2. Strafdoelen in de wetgeving	167
2.1. Geen strafdoelen: België	169
2.2. Opsomming van strafdoelen: Frankrijk, Verenigde Staten, Engeland en Wales	172
2.3. Eén dominant strafdoel: Zweden, Finland, Denemarken	174

3. Strafdoelen in de straffoetmingspraktijk.	176
4. Conclusie: evaluatie van strafdoelen als consistentiebevorderend instrument	178

Hoofdstuk 3.

Minimumstraffen	181
1. Begrip	181
2. Misdrijfspecifieke minimumstraffen in België.	182
3. Misdrijfspecifieke minimumstraffen in Nederland.	186
3.1. Wetsvoorstellen	187
3.2. Evaluatie van de wetsvoorstellen met betrekking tot delictspecifieke minimumstraffen.	191
4. Misdrijfspecifieke minimumstraffen in Frankrijk	195
4.1. Evolutie van de minimumstraffen sinds 1994	195
4.2. Evaluatie van de Franse minimumstraffen	201
5. Conclusie: evaluatie van minimumstraffen als consistentiebevorderend instrument.	203

Hoofdstuk 4.

Collegiale rechtspraak	211
1. Begrip	211
2. Collegiale rechtspraak in België	213
2.1. Evolutie van collegiale rechtspraak.	213
2.2. Naar een alleenzetelende rechter in strafzaken.	217
2.2.1. Voordelen van de alleenzetelende rechter in strafzaken	218
2.2.2. Nadelen van de alleenzetelende rechter in strafzaken	222
3. Collegiale rechtspraak in Nederland	225
3.1. De collegiale rechtspraak in Nederland: evolutie	225
3.2. ‘Meelezen’ van vonnissen	229
4. Conclusie: evaluatie van collegiale rechtspraak als consistentiebevorderend instrument.	231

Hoofdstuk 5.

De motivering	237
1. Begrip	237
2. De motiveringsplicht in België	237
2.1. Doelstellingen van de motiveringsverplichting.	239
2.2. Voorwerp van de motiveringsverplichting	243
2.3. Inhoud van de motiveringsverplichting.	247
2.4. De motivering als waarborg tegen rechterlijke willekeur	250

3. Promis-project in Nederland	252
3.1. Wettelijke motiveringsplicht	252
3.2. De motiveringsplicht in de rechtspraak	255
3.3. Promis	256
4. Conclusie: evaluatie van de motiveringsplicht als consistentie- bevoorderend instrument.	263

Hoofdstuk 6.

Hoger beroep en richtlijn-arresten	269
1. Begrip	269
2. Beginselen van het hoger beroep in België	271
3. Richtlijn-arresten in Engeland en Wales	275
3.1. Algemene kenmerken van het Engelse rechtssysteem	275
3.1.1. De strafprocedure	276
3.1.2. Precedentenleer	283
3.2. Het systeem van richtlijn-arresten van de Court of Appeal	286
3.2.1. Richtlijn-arresten met betrekking tot de duur van de gevangenisstraf.	288
3.2.2. Richtlijn-arresten met betrekking tot drugs misdrijven	289
3.2.3. Bindende werking van richtlijn-arresten	291
3.2.4. Voordelen van richtlijn-arresten	293
3.2.5. Nadelen van richtlijn-arresten	294
3.2.6. Reactie van de wetgever	296
3.3. Effectiviteit van richtlijn-arresten	297
4. Richtlijn-arresten in Nieuw-Zuid-Wales	298
4.1. Algemene kenmerken van het Nieuw-Zuid-Welsh rechtssys- teem	299
4.2. Richtlijn-arresten van de Court of Criminal Appeal	303
4.2.1. Evolutie van richtlijn-arresten	303
4.2.2. Bindende werking van richtlijn-arresten	308
4.2.3. Effectiviteit van richtlijn-arresten	308
5. Conclusie: Engeland <i>versus</i> Nieuw-Zuid-Wales	311
6. Richtlijn-arresten in andere rechtssystemen.	312
6.1. Schotland	313
6.2. West-Australië en Victoria	315
6.3. Conclusie	317
7. Richtlijn-arresten in België?	317
7.1. Voordelen van richtlijn-arresten	318
7.2. Nadelen van richtlijn-arresten	320
7.3. Naar richtlijn-arresten in de Belgische strafrechtspleging?	321
7.3.1. Eerste belemmering: organisatie van de rechterlijke macht	321

7.3.2. Tweede belemmering: scheiding der machten	323
7.3.3. Oplossing: informele precedentenwerking	325
8. Conclusie: evaluatie van richtlijn-arresten als consistentiebevorderend instrument	326

Hoofdstuk 7.

Openbaarheid van rechterlijke beslissingen en een databank voor straftoemeting	331
1. Begrip	331
1.1. De passieve openbaarheid	333
1.2. Naar een meer actieve openbaarheid	336
1.2.1. (Vak)pers	337
1.2.2. Officiële publicatie	338
2. Databank voor straftoemeting in België	339
2.1. Het Phenix-project	340
2.2. Juridat.	341
3. Judicial Information Research System in Nieuw-Zuid-Wales	343
3.1. Judicial Commission	343
3.2. Ontwerp van de JIRS	346
3.2.1. Statistische databank	348
3.2.2. Inhoudelijke databank	350
3.3. De JIRS in de straftoemetingspraktijk	352
3.4. Voor- en nadelen van de JIRS	354
4. Databank voor Consistente Straftoemeting in Nederland	357
4.1. Ontwerp van de DCST	357
4.1.1. Systemen voorafgaand aan de DCST: IVS en NOSTRA	358
4.1.2. Ontwerp van de DCST	361
4.2. De DCST in de straftoemetingspraktijk	364
4.3. Toekomst van de DCST	367
5. De DCST versus de Nieuw-Zuid-Welshe JIRS	368
6. Sentencing Information System in Canada en Schotland	370
6.1. Canada	371
6.2. Schotland	373
7. Conclusie: een straftoemetingsdatabank voor België	376
7.1. Voorwaarden voor een straftoemetingsdatabank	376
7.2. Voordelen van een straftoemetingsdatabank	377
7.3. Nadelen van een straftoemetingsdatabank	379
7.4. Een straftoemetingsdatabank voor België	381
8. Conclusie: evaluatie van de straftoemetingsdatabank als consistentiebevorderend instrument	382

Hoofdstuk 8.

Straftoematingsrichtlijnen van een straftoematingscommissie	387
1. Begrip	387
2. De Verenigde Staten: de Federal Sentencing Commission	388
2.1. Algemene kenmerken van het Amerikaanse rechtssysteem	388
2.1.1. De rechtsbronnen	390
2.1.2. De federale rechtscolleges	391
2.1.3. De federale strafrechtspleging	393
2.2. Ontstaansgeschiedenis van de straftoematingsrichtlijnen	401
2.3. De federale straftoematingscommissie	406
2.4. Inhoud van de federale straftoematingsrichtlijnen	407
2.4.1. Wettelijke beperkingen	407
2.4.2. De federale straftoematingsrichtlijnen	410
2.4.3. Relevante straftoematingsfactoren volgens de richtlijnen ..	412
2.5. De richtlijnen in de straftoematingspraktijk	415
2.5.1. Eerste periode: 1987 tot 2005	416
2.5.2. Tweede periode: 2005 tot heden	423
2.5.3. De effectiviteit van de straftoematingsrichtlijnen in de praktijk	427
2.6. Kritiek op de straftoematingsrichtlijnen	436
2.6.1. Kritiek op de federale straftoematingscommissie	436
2.6.2. Kritiek op de inhoud van de straftoematingsrichtlijnen ...	437
2.6.3. Kritiek op de (ongewenste) neveneffecten van de straftoematingsrichtlijnen	441
2.6.4. Kritiek op de invloed van de straftoematingsrichtlijnen op de strafrechtspleging	443
2.7. Conclusie	449
3. Engeland en Wales: Sentencing Council	452
3.1. Sentencing Advisory Panel (1998-2003)	453
3.1.1. Wetsgeschiedenis	453
3.1.2. Samenstelling en taakomschrijving van de SAP	454
3.1.3. De SAP in de straftoematingspraktijk	455
3.1.4. Voor- en nadelen	456
3.2. Sentencing Guidelines Council (2003-2009)	457
3.2.1. Wetsgeschiedenis	457
3.2.2. Samenstelling en taakomschrijving van de Sentencing Guidelines Council	458
3.2.3. De Sentencing Guidelines Council in de straftoeme- tingspraktijk	459
3.2.4. Voor- en nadelen	462

3.3.	Sentencing Council (2009-heden)	464
3.3.1.	Wetsgeschiedenis	464
3.3.2.	Samenstelling en taakomschrijving van de Sentencing Council	465
3.3.3.	De structuur van de straftoemingsrichtlijnen	467
3.3.4.	De Sentencing Council in de straftoemingspraktijk	469
3.3.5.	Voor- en nadelen	475
3.4.	De Engelse <i>versus</i> de Amerikaanse straftoemingscommissie	477
3.4.1.	Samenstelling van de straftoemingscommissie	478
3.4.2.	Methode voor het opstellen van richtlijnen	480
3.4.3.	Inhoud van de straftoemingsrichtlijnen	481
3.4.4.	De straftoemingsrichtlijnen in de praktijk	484
4.	Conclusie	486
4.1.	De voordelen van een straftoemingscommissie	486
4.2.	De nadelen van een straftoemingscommissie	490
5.	Evaluatie van de straftoemingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument	492

Hoofdstuk 9.

	Rechterlijke samenwerking	497
1.	Begrip	497
2.	Oriëntatiepunten voor de straftoemeting	498
2.1.	Ontstaansgeschiedenis	498
2.1.1.	Het LOVS	499
2.1.2.	De Raad voor de Rechtspraak	501
2.2.	Totstandkoming en inhoud van de oriëntatiepunten	502
2.3.	Oriëntatiepunten in de straftoemingspraktijk	506
2.4.	Kritiek op de oriëntatiepunten	510
2.4.1.	Kritiek tot afschaffing van de oriëntatiepunten	511
2.4.2.	Kritiek op de vrijblijvendheid van de oriëntatiepunten	515
2.5.	Conclusie	516
3.	Rechterlijke samenwerking in België	518
3.1.	De indicatieve tabel	518
3.1.1.	Ontstaansgeschiedenis van de indicatieve tabel	518
3.1.2.	De indicatieve tabel in de praktijk	520
3.2.	Rechterlijke samenwerking in de straftoemeting?	524
4.	Conclusie	526

Hoofdstuk 10.

Strafvorderingsrichtlijnen	531
1. Begrip	531
1.1. De strafvorderingsfase	531
1.2. De relatie tussen de strafeis en de straftoematingsbeslissing	533
1.3. Consistentiebevorderende werking van de strafeis	535
2. Het strafvorderingsbeleid	537
2.1. De positie van het Openbaar Ministerie in het staatsbestel	537
2.2. De rol van het college van procureurs-generaal in het strafrechtelijk beleid	540
2.3. Strafvorderingsrichtlijnen	542
2.3.1. Vervolgingsrichtlijnen	542
2.3.2. Rekwireerrichtlijnen	547
2.4. Effectiviteit van de strafvorderingsrichtlijnen	548
3. Strafvorderingsrichtlijnen in Nederland: BOS/Polaris	549
3.1. Ontstaansgeschiedenis van BOS/Polaris	550
3.1.1. De hervorming van het Openbaar Ministerie	550
3.1.2. De ontwikkeling van BOS/Polaris	553
3.2. Inhoud van de Polaris-richtlijnen	554
3.3. Het beslissingsondersteunend systeem (BOS)	558
3.4. BOS/Polaris in de praktijk	559
3.4.1. Statuut van de Polaris-richtlijnen	559
3.4.2. Consistentiebevorderende werking van BOS/Polaris	561
3.4.3. De verhouding tussen BOS/Polaris en de publieke opinie ..	562
3.4.4. De verhouding tussen BOS/Polaris en de oriëntatiepunten ..	564
4. Conclusie: evaluatie van strafvorderingsrichtlijnen als consistentiebevorderend instrument	566

Samenvattend

Consistentiebevorderende instrumenten in de straftoematingspraktijk ...	571
1° De achterliggende filosofie heeft een belangrijke invloed op de consistentiebevorderende instrumenten: consistentie in de uitkomst of consistentie in de besluitvorming?	571
2° Consistentiebevorderende instrumenten kunnen het initiatief zijn van verschillende strafrechtsactoren	572
3° In de meeste jurisdicties wordt gekozen voor een combinatie van consistentiebevorderende instrumenten	576
4° Onderzoek naar de effectiviteit van consistentiebevorderende instrumenten is schaars	577

DEEL 3. EMPIRISCH ONDERZOEK: BEVORDEREN RICHTLIJNEN
DE CONSISTENTIE IN DE STRAFTOEMETING EN STRAFVORDERING?

Hoofdstuk 1.

Onderzoeksdesign	583
1. Keuze voor niet-bindende bestraffingsrichtlijnen	583
1.1. Bestraffingsrichtlijnen	583
1.2. Typologie van bestraffingsrichtlijnen	585
1.3. Het begrip ‘niet-bindende richtlijnen’	587
2. Onderzoeksopzet	587
2.1. Onderzoeksvraag	587
2.2. Theorie: verankeringstheorie	588
2.3. Het onderzoeksdesign	591
2.3.1. Het opinieonderzoek	591
2.3.2. Het natuurlijk experiment of quasi-experiment	591
2.2.3. Het zuiver experiment	595
2.4. Procedure	597
2.5. Respondenten	598
2.6. Instrumentarium	600
2.6.1. Casus	601
2.6.2. Richtlijn	605
2.6.3. Vragenlijst	610
2.8. Operationalisering van de hypothesen	613
2.9. Data-analyse	613

Hoofdstuk 2.

Consistentie in de strafeis	615
1. Consistentie in de strafeis	615
2. Motivering van de strafeis: de hoofdstraf	619
2.1. Controlegroep	619
2.2. Experimentele groep	621
2.2.1. Parketmagistraten die de richtlijn volgen	621
2.2.2. Parketmagistraten die afwijken van de richtlijn	623
2.3. Conclusie: de hoofdstraf	625
3. Motivering van de strafeis: de bijkomende geldboete	628
3.1. Parketmagistraten die een geldboete vorderen	629
3.2. Het bedrag van de bijkomende geldboete	630
3.2.1. Controlegroep	631
3.2.2. Experimentele groep	631
3.3. Parketmagistraten die geen geldboete vorderen	632

4. Bronnen van de strafeis	634
4.1. De opgegeven richtlijn als bron van de strafeis	634
4.2. Overige bronnen van de strafeis	634

Hoofdstuk 3.

Consistentie in de straftoemeting	637
1. Consistentie in de straftoemeting	637
2. Motivering van de straftoemeting: de hoofdstraf	639
2.1. Controlegroep	639
2.2. Experimentele groep	641
2.2.1. Rechters die de richtlijn volgen	641
2.2.2. Rechters die afwijken van de richtlijn	642
2.3. Conclusie: hoofdstraf	643
3. Motivering van de straftoemeting: de bijkomende geldboete	646
3.1. Rechters die een bijkomende geldboete opleggen	646
3.2.1. Controlegroep	648
3.2.2. Experimentele groep	648
3.3. Rechters die geen bijkomende geldboete opleggen	649
4. Bronnen van de straf(eis)	650
4.1. De opgegeven richtlijn als bron van de straftoemeting	651
4.2. Overige bronnen van de straf	651
4.3. De invloed van de strafeis op de straftoemetingsbeslissing	653

Hoofdstuk 4.

Evaluatie van de richtlijn	655
1. Openbaar Ministerie	656
1.1. De inhoud van de richtlijn	656
1.2. De richtlijn in de praktijk	659
2. Zetel	662
2.1. De inhoud van de richtlijn	662
2.2. De richtlijn in de praktijk	664

Hoofdstuk 5.

Discussie	669
1. De bestaansrichtlijn in het licht van de verankeringstheorie	670
1.1. De grootte van de steekproef	671
1.2. De aard van het externe ankerpunt	672
1.3. Consider-the-opposite-strategie	674
2. Strafvorderings- en straftoemetingsfactoren	675
2.1. De richtlijncriteria	677

2.2.	Niet-richtlijncriteria.....	678
2.3.	De invloed van de strafrechtsketen.....	680
3.	De bestaaffingsrichtlijn in de praktijk.....	684
3.1.	De richtlijn geëvalueerd.....	684
3.2.	De richtlijn als beleidsinstrument.....	685
Samenvattend		
Consistentiebevorderende werking van bestaaffingsrichtlijnen.....		687
CONCLUSIE		
Consistentiebevorderende instrumenten voor België.....		693
Aanbevelingen.....		723
<i>Bibliografie.....</i>		<i>725</i>
<i>Bijlagen: zie www.intersentia.be onder ‘Consistente straftoemeting’</i>		